

figyelőszolgálat

Ebben a rovatban folyamatosan közöljük a külföldi szaklapok műszaki könyvtárakat érdeklő folyóiratcikkeit, továbbá a könyvtár-tudományi és dokumentációval foglalkozó szak-
könyvek ismertetését.

+

P O L Y Ó I R A T S Z E M L E

001.81:5/5:389.6

A tudományos közlemény-anyag jó felhasználásának szabályai. -
/Code du bon usage en matiere de publications scientifiques/ - UNESCO
- indoklás - Revue Internationale de la Documentation, 30.k. 1.sz.
1963.febr. 13-15.p. T:OMK

Az UNESCO, a FID, az ICSU, az IFLA és az ISO összekötőbizottsága, melyet azért hoztak létre, hogy hatékony nemzetközi akciót dolgozzon ki a tudományos tájékoztatás jelenlegi helyzetének megjavítására - megállapítja, hogy a dokumentációs kiadványok volumene azért növekszik felesleges mértékben, mivel nincs általánosan elfogadott nemzetközi szabály a tudományos-tájékoztató közlemények szerkesztése és kiadása terén. Az összehangoltság hiánya növeli a nyomtatás, a kivonatolás, a katalogizálás és a visszakeresés költségeit is.

A fent említett hiányosságok kiküszöbölésére és a tudományos-tájékoztató munka megjavítása érdekében az UNESCO nyilvánosságra hozta az ilyen jellegű kiadványok szerkesztésére vonatkozó szabály-tervezetét.

Az ajánláshoz csatolták a szerzői összefoglalók szerkesztésére vonatkozó utmutatót és az ISO ajánlásait a tudományos kiadványokkal kapcsolatban.

B.M.

002:681.177:338.45

Egy információ osztály kapcsolatai az ipari üzemben más hasonló szerepkört betöltőkhöz. - /Die Beziehungen einer Informationsabteilung zu den verwandten Funktionsträgern im Industriebetrieb/ - MERTENS, P. - Nachrichten für Dokumentation, 13.k. 4.sz. 1962.dec. 212-215.p. T:OMKDK

Iparvállalatok információ szükségletének fedezésére gyakran javasolják dokumentációs és információs központ felállítását. Ennek ellenzői felhozzák: 1. a költségeket, 2. hogy jelenleg a vállalatvezetésnek közvetlenül alárendelt osztályokat ma "divatos osztályok"-nak szokták nevezni. Ezt megelőzően azonban legfőbbnyire megállapítható, hogy más osztályok saját kebelükön belül szerveztek információs részleget. Az információs munka gazdaságosságának kimutatása végett az ilyen ideiglenesen végzett munkák átvételére és így a lényegükben más feladatokkal megbízottak tehermentesítésére kell rámutatni. Ipari üzemen belül az információs osztálynak kapcsolatai lesznek a könyvtárral, a rajz- és okmánytárral, az irattárral, a terv- és termelésellenőrzéssel, a statisztikai osztállyal, a piackutatással, a közgazdasági osztállyal, a közönségszolgálatl foglalkozó osztállyal, az eladással, a szabványosztállyal, a szabadalmi tárral, és végül a bizalmas iratok kezelőjével.

K.I.

001.815

Hogyan gondolkodik egy indexelő az információ tartalom leírásakor, a keresési kérdések megfogalmazásakor és a keresések lefolytatásakor. - /How an indexer thinks in describing information, in framing search questions, and in conducting searches/ - C.A. PENN, - Journal of Chemical Documentation, 2.k. 4.sz. 1962.okt. 220-224.p.

A tanulmány azt az értelmi folyamatot vizsgálja, amellyel az indexelő a dokumentumok mélyfeltárását, tartalmuk meghatározását és leírását, a reference-kérdések megformulázását és az információviszszanyerés lefolytatását végzi. Az indexelő azt vizsgálja: mi a dokumentum információ tartalma, az milyen összetevőkből áll; a dokumentum egésze, illetve annak részei miként felelnek meg a felmerülő igényeknek; mennyiben egyszerű és értékes a dokumentum, valamint részei szolgáltatja információ; mennyire használható az most és a jövőben; ez az információ tartalom miként rögzíthető. Az indexelő legyen szakképzett a vonatkozó tárgykörben és járatos az indexelési technikában. Ismerje a dokumentumgyűjtemény szakmai jellegét. A dokumentumok analízisét végezze szervezett munkamenetben. Behatóan tanulmányozza át a dokumentumot úgy is mint egészet, valamint összes részleteit. Ennek során vegye tekintetbe mind a szerző, mind a használók szempontjait. Tudja helyesen értékelni a tartalom részeit és elhatárolni annak felhasználható elemeit azoktól, amelyeknek jövőbeni felhasználása valószínűtlen. A feltárást végezze az igények követelte mélységig. A visszakeresésre irányuló kérdések megfogalmazásánál először is pontosan

határozza meg, mire lenne szükség. A kérdést alkalmazza a feltáró-nyilvántartó rendszer jellegéhez, annak nyelvén, annak terminológiájával fogalmazza meg. A keresés műveletét a rendszer előírásai szerint végezze, hogy a kívánt információsanyag előkerüljön. - Az indexelő a tájékoztatási rendszer nélkülözhetetlen tényezője, összekötő az információ létrehozója és hasznosítója között.

O.G.

001.815

Egy mély-index kialakítása. Bevezető megjegyzések egy szimposiumhoz. - /Developing a deep index. Introductory remarks to symposium/ - J.C. COSTELLO - Journal of Chemical Documentation, 2.k. 4.sz. 1962.okt. 214.p. T:OMK

Az indexelésről tartott szimposium bevezetéseként a mély-index meghatározását adja, és a meghatározás elemeit ismerteti. A mély-index a dokumentumok gyűjteményétől különálló visszakeresési eszköz, melynek definíciója a következő tényezőket öleli fel:

az információtartalom leírása egyedi fogalmakat jelölő szavakkal vagy szócsoportokkal történik;

a dokumentumok azonosítására megfelelő jelzetek /azonossági vagy gyarapodási számmal/ szolgálnak;

az információfeltárás mélysége korlátlan, egészen más jellegű, mint a szokásos tárgyszavazási eljárások;

az index szerkezete kétféle lehet, aszerint, hogy a nyilvántartási egységeket dokumentumonként vagy fogalmaként fektetik fel;

az index fizikai formája lehet

a szokványos, vagy
lyukkártya /perem- vagy mezőlyukasztásu/, vagy
elektronikus számítógéppel kimunkálható közeg;

a gyűjtemény szerkezete: a dokumentumok vagy azonossági számok szerint vannak tárolva vagy egy szokványos katalógusban található utalás a dokumentum lelőhelyére;

a visszakeresés a dokumentációs fogalmak igénybevételével végzett logikai műveletekkel történik;

a visszakeresés eredménye: a keresett dokumentumok azonossági számai.

A mély-indexnek eme jellegeket tartalmazó definíciója csaknem azonos a koordinált-indexek definíciójával.

O.G.

Fejlesztési irányzatok a dokumentáció és információ területén. -
/Entwicklungstendenzen im Bereiche von Dokumentation und Information/
 - PIETSCH, E. - Nachrichten für Dokumentation, 13.k. 4.sz. 1962.dec.
 191-201.p. T:OMKDK

Valamennyi munkaterületen új kutatások megkezdése előtt gondosan meg kell vizsgálni a világszinvonalat. Mindegyik szakembernek azonban szüksége van a szakmájával szomszédos szakmák területéről is megbízható tájékoztatásra, ha csak nem akarjuk megkockáztatni az emberi tudás összefüggéseinek elvesztését. A felhasználók igényeire jellemző például, hogy az USA-ban egy évben beadott 70 000 szabadalmi bejelentés közül 30 000-et vissza kellett utasítani, mert nem volt meg az újdonságigényük.

A haladás funkcionális lefolyásának üteme fokozatosan gyorsuló irányzatú. Mind rövidebb lesz az ut egy alapvető felismeréstől annak technikai kiértékeléséig. Ez azonban azonos az információk készenléti állapotával szemben támasztott azzal a követelménnyel, hogy a fejlesztés és technika részére az egész világra érvényes alapvető adatokat a lehető legrövidebb időn belül bocsássa rendelkezésre.

Az utóbbi években az információs anyag gépi tárolási lehetőségei jelentős mértékben fejlődtek. Ezek a bit/inch³ egységekben és a tárolási kapacitást illetően eltérnek egymástól. /bit = egy tárolt adat, darab; inch³ = 16,39 cm³/. A leglényegesebb információtároló eszközök erre vonatkozó adatai:

tűs lyukkártyán	300 bit
közönséges könyvön	5 kilobit
tárolás mágneses szalagon	1 megabit
kereskedelmi mikrofilmen	5 megabit

tárolható.

Fenti alapadatokból kiindulva kiszámították, hogy egy normál ember gondolatainak tartalmát mágneses dobozban egy olyan "gyűszűnyi nagyságú" mágneses magban lehet rögzíteni, amelynek külső átmérője 1,3 mm, belső átmérője 0,8 mm.

Már ebből is következik, hogy a dokumentáció munkakörének az adattárolás lehetőségét, kapacitását illetően e területnek csak a kezdetén vagyunk, míg a teljes automatizálást csak a számítógéptechnika további fejlesztésével lehet elérni. Áttekintve a számítógépek dokumentációs célokra való alkalmazásának különböző eddigi eredményeit és lehetőségeit, meg kell állapítani, hogy az elért kezdeti eredmények ellenére az egész probléma körvonalaiiban és távlataiiban még csak most kezd kibontakozni.

K.J.

001.814.007.2+01.007.2:54

A vegyészeti szakreferáló és bibliográfus. - /The abstractor and indexer/ - HÖGGERBERG E.I. - Journal of Chemical Documentation, 2.k. 3.sz. 1962. júl. 165-167.p. T:OMDK

Az üzemben, vagy intézetben belüli folyamatos tájékoztatás a legtöbb esetben megköveteli, hogy az elérhető dokumentációs kiadványok beszerzése mellett az üzem vagy intézet néhány speciális feladatához az üzemben belül is foglalkozzanak a speciális kérdések szakirodalmának feltárásával, s a feltárt anyag intézményes hasznosításával. Ahhoz, hogy a legfontosabb anyag lefordítására sor kerüljön, viszonylag nagyszámu szakcikk referátum-anyagának átnézésére van szükség. A kijelölt szakcikkek referátumának, vagy címfordításának elkészítése szakfeladat. A vegyészeti szakreferáló és a vegyészeti szakbibliográfus az üzemben belül csak képzett technikusként vagy vegyész lehet. A referáló többnyire maga dönti el, hogy mit és milyen terjedelemben referáljon. - A szakbibliográfus szerepe az üzemben címbibliográfiák készítése, a rendelkezésre álló bázis alapján. Gyakori feladata továbbá az egyes üzemrészek különleges igényeinek megfelelő tájékoztatási formák kialakítása és folyamatosságuk biztosítása. - Mindkét funkció legfőbb értelme: megőzni az üzemet olyan költséges kísérletezéstől, amit máshol már sikerrel elvégeztek.

F.I.

002.007.2:54

Az irodalomkutató vegyész. - /The literature research chemist/ - KABACK S.M. - Journal of Chemical Documentation, 2.k. 3.sz. 1962.júl. 167-169.p. T:OMDK

Kísérleti laboratóriumokban, ipari vagy tudományos kutató intézetekben, továbbá az államapparátus központi irányító szerveinél, vagyis olyan helyeken, ahol a műszaki tájékoztatás elsősorban a műszaki fejlesztés vagy a távlati tervezés szempontjait elégíti ki, rendszerint külön munkakört tölt be az a személy, akit a vezető elemlyült irodalomkutatói feladattal, például a műszaki fejlődés nemzetközi irányzatainak elemző feldolgozásával, új gépekről, berendezésekről, eljárásokról szóló részletes tájékoztatók elkészítésével bízik meg. A munkakör betöltéséhez széleskörű szakmai ismeretekre, nagy szakmai tapasztalatra, több idegen nyelv alapos ismeretére, s természetesen magasfokú szakképzettségre van szükség. Ez a személy nagyobb intézményeknél többnyire az intézményben belül szervezett tájékoztató iroda vagy csoport vezetője. Mivel ezt a speciális munkakört az élet hívta létre, s még nem alakultak ki erre intézményes oktatási formák, e személy feladata az is, hogy az intézmény szempontjainak megfelelően utánpótlást neveljen, s továbbképzésükről az intézményben belül vagy más módon gondoskodik.

F.I.

002.007.2:54

A dokumentalista kutató vegyész. - /The documentation research chemist/ - CRAIG P.N. - Journal of Chemical Documentation, 2.k. 3.sz. 1962.jul. 169-171.p. T:OMDK

A dokumentalista kutató vegyész elnevezés az USA-ban azt a munkakört illeti, amelynek feladata a feltárt szakirodalmi adatok rendszerezése, tárolása és abból a visszakeresés biztosítása. Legfontosabb feladata olyan rendszer kialakítása, amely az adatok tárolását és visszakeresését az üzem vagy intézet igényeinek megfelelően a lehető legkorszerűbb eszközökkel oldja meg. Ismernie kell tehát a korszerű gépi adatfeldolgozó rendszerek teljesítőképességét és tisztában kell lennie azzal, hogy az adott /már meglévő/ adatmennyiség és annak előrelátható évi növekménye milyen rendszert kíván, illetve a szóbaeső rendszerek közül a helyi körülmények figyelembevételével melyik a leg gazdaságosabb és a legkorszerűbb. Speciális esetekben magának kell megválasztania azt a kódrendszert is, amely a választott feldolgozó rendszer esetében alkalmazható. Másik fontos feladata, hogy időről-időre felhívja a műszaki vezetők figyelmét az irodalomban nyomon követhető újabb irányzatokra és az erre vonatkozó adatokat rendelkezésükre bocsátja.

F.I.

002.007.2:658.386

Kollégiumok és egyetemek szerepe a tájékoztató vegyészmérnökök képzésében. - /The role of colleges and universities in the instruction of literature chemists/ - CONRAD C. - Journal of Chemical Documentation, 2.k. 3.sz. 1962.jul. 173-174.p. T:OMDK

Bár a legtöbb amerikai szakfőiskolán és egyetemen módot nyújtanak a hallgatóknak arra, hogy a szakirodalmi tájékoztatáshoz szükséges ismereteket elsajátíthassák, szakmai körökben nemrég lezajlott vita arra világít rá, hogy az eddigi megoldás nem kielégítő. Egyre nagyobb ugyanis a szakmai körök igénye a jólképzett és ugyászólván azonnal munkába állítható dokumentalisták, tájékoztató mérnökök iránt. Eltekintve a műszaki tájékoztatás alapvető ismereteinek elsajátításától /műszaki írás, műszaki fordítás, referálás, index készítés stb./, a jelölteknek speciális ismereteket kell elsajátítaniuk a szakadalmi ügyek, továbbá az értékelő /kritikai/ szakirodalmi szemlék, beszámolók és jelentések készítéséhez is. Mindezekre tekintettel javasolják a műszaki tájékoztatás szakanyagának revízióját a főiskolákon és az egyetemeken, továbbá azt, hogy az iskolán kívüli oktatást a szakmai tudományos egyesületek és a szakmai dokumentációs szövetségek közös módszertani irányítása alá vonják.

F.I.

002.513.5

Az információ gépi feltárásának lehetőségei és határai. - /Maschinelle Informationsverarbeitung. Möglichkeiten und Grenzen/ -
HOFFMANN, F. - Zeitschrift für Organisation, 31.k. 5.sz. 1962.szept/
okt. 171-175.p.

Az információ feldolgozása az információk /adatok/ válogatását, csoportosítását, elhelyezését és kapcsolatba állítását jelenti abból a célból, hogy ezekből új információk származzanak és ezek továbbadhatók legyenek. Az információk gépi feldolgozásánál ezeket a műveleteket gépek végzik /nagy sebességgel, biztonsággal, mennyiségileg és minőségileg igen rugalmasan/, amelyek alkalmazásának határait - vég-ső soron - a gazdaságosság határozza meg.

Az elektronikus adat- /és információ/ feldolgozás célja az adatok áramlásának integrációja /angolul: integrated data processing, németül: integrierte Datenverarbeitung/, azaz a különböző tájékoztató központok olyan rendszere, amely szervezeties és technikailag egybehangoltan dolgozik azonos irányelvek szerint. Ez azt jelenti, hogy az egyes vállalatokban folyó ilyen irányu munka nem szorul a vállalat határai közé.

B.S.

002.513.5:651.926.011.54:546

Algoritmusok a szervetlen vegyületek neveinek képletté való át-alakításához. - /Algorithms for converting the names of inorganic compounds into formulae/ - SEIFER, A.L. - Information Storage and Retrieval, I.k. 1.sz. 1963.jan.-márc. 29-40.p. T:OMK

Egy kémiai információs-gép feladatai közé tartozik, hogy a vegyületek nevéből azok lineáris és strukturális képleteit meghatározza. Ennek az eljárásnak a szervetlen kémia területén való alkalmazására algoritmust dolgoztak ki. Ehhez szükséges kellékek a következők:

- a/ a kémiai fogalmak szótára, mely a vegyületek konstituensein-nek neveit tartalmazza, pl. natrium, szulfát, oxid, bórsav stb.;
- b/ a kereső-operatorok táblázata. Ebben azok a szavak, illetve ragok vannak, amelyek a vegyület nevében szereplő elem vagy gyök mennyiségi viszonyait fejezik ki, pl. mono-, bi-, tri-stb.;
- c/ a vezérlő-operatorok táblázata, amelyben olyan szógyökök ta-lálhatók, melyek az eljárás során alkalmazandó szabály kivá-lasztását irányítják, pl. -sav, -lug stb.;
- d/ interpretációs szabályok savakhoz és bázisokhoz, - a tio- és oxi- vegyületekhez, - valamint a kombinációs rendszerekhez;

e/ a képlet összeállításának szabályai.

A translációs művelet a következő lépésekből áll:

1. a képletben szereplő kémiai neveknek, operatoroknak kikeresése a szótárból, illetve a táblázatokból,
2. az interpretációs szabályok alkalmazása azaz az interpretálás lefolytatása,
3. a képlet előállításához szükséges számítás mikéntjének megállapítása és a számítás lefolytatása,
4. a képlet összeállítása.

Az eljárást az orosz nyelvre dolgozták ki. Alapgondolata, elvi megállapításai, lépéseinek menete azonban más nyelvek esetében is figyelembe vehetők.

O.G.

002.513.5:651.926.011.54:54

Kémiai referátumok címeinek gépnyelvre való fordítása. - /Translating the titles of chemical abstracts into information language/ - LANGELEN, M.M. - SHUMILINA, A.L. - Information Storage and Retrieval, l.k. l.sz. 1963.jan.-márc. 41-49.p. T:OMK

Orosz és angol nyelvű kémiai referátumok címeinek gépnyelvre való áttételéhez szükséges szótár és algoritmus kialakításának egyes problémáival foglalkozik. Megállapításai azonban minden természetes nyelvre egyaránt vonatkoztathatók. Az a cél, hogy az áttétel eredménye a gépnyelv szavaiból álló olyan mondatyszerű szerkezet legyen, mely kifejezi a címben szereplő kémiai témát. Ezért az algoritmusnak az a rendeltetése, hogy megállapítsa a címben szereplő valamennyi konstituens gépnyelvi ekvivalensét és kijelölje ezek helyét az információ-tároló mondatyszerű szerkezetben. Ehhez a címnek nyelvtani és jelentéstani elemzése szükséges.

A gépnyelven előállított szöveg lehet végcél /az információ-visszanyerésnél/, vagy közbeeső fokozat egyik természetes nyelvből egy másik természetes nyelvre való fordítás esetén.

A következő rész a címben szereplő szavaknak fordítástechnikai szempontból megkülönböztetett kategóriáiról szól. A befejező részben néhány speciális körülményre mutat rá. Olykor a címből több gépnyelvi szerkezet is előállítható. De az is előfordul, hogy valamely téma természetes nyelven többféleképpen fogalmazható, viszont csak egyetlen gépnyelvi ekvivalense van. A fordítás egyértelművé tétele érdekében az élő szaknyelveket szabványosítani kellene.

O.G.

002.55:374.5/47/

A tudományos-műszaki tájékoztató szolgálat kádereinek képzése a Szovjetunióban.- /Szkolenie kadr služby informacjii naukowo-technicznej w ZSRR/ - MARCHLEWSKA, J. - Aktualne problemy informacjii i dokumentacjii, 6.sz. 1962.nov.-dec. 21-27.p.

Részletesen ismerteti a szovjet tájékoztatási szervezet dolgozóival szemben felállított követelményeket, továbbá a szakemberek ill. az utánpótlás képzését - a Tudományos Akadémia, főiskolák, tájékoztatási intézmények és tanfolyamok útján.

A tájékoztató szolgálat dolgozója mindenekelőtt megfelelő és alapos szakmai felkészültséggel kell, hogy rendelkezzen. E mellett a tájékoztatás területére vonatkozó szakismeretek és idegen nyelvtudás szükséges.

A Szovjetunióban az önálló tudományos munkatársak képzésével kizárólag a Tudományos Akadémia alá tartozó Össz-szövetségi Tudományos és Műszaki Tájékoztatási Intézet foglalkozik.

Vázolja a továbbképzés formáit és a módszereket, amelyekkel a főiskolákon a tudományos és műszaki tájékoztatással kapcsolatos tantárgyakat tanítják. A tájékoztatási munka fontosságát tekintve, 1963 kisérteti év lesz, ugyanis az összes főiskolákon bevezetik a műszaki és tudományos tájékoztatás felhasználásának tematikájával összefüggő előadásokat.

B.J.

002.55:381.12/47/

A népgazdaság eredményeit bemutató moszkvai kiállítás információs szolgálata.- /Działalność informacyjna Wystawy Osiągnięć Gospodarki Narodowej w Moskwie/ - PIROG, W. - A tájékoztatás és dokumentáció aktuális problémái, 6.sz. 1962.nov.-dec. 48-57.p.

A kiállítás fő célja a szovjet népgazdaság sikereinek széleskörű megismertetése. Ez a kiállítás végső soron hatalmas tájékoztató központ, amely kézzelfoghatóan szemlélteti a szovjet tudomány és technika eredményeit, különös tekintettel a műszaki fejlesztés aktuális kérdéseire.

A műszaki információt kettős módszerrel szolgálja: 1. általános jellegű tájékoztatás, az egész kiállításra vonatkozó adatok közlése - albumok, prospektusok és filmek útján; 2. a kiállított tárgyak részletes adatainak közreadása katalógusokban. E mellett tematikai bemutatók, szakmai vitélések és műszaki-tudományos konferenciák szervezésével tették lehetővé a kiállítás anyagának széleskörű propagálását. Ugyanigy a kiállított tárgyak mellett fontos szerepet kaptak olyan segédeszközök, mint a fotomontázs, makettek stb.

A szerző hosszasan foglalkozik a kiállítás-szervezés kérdéseivel és a szerzett tapasztalatokkal. Részletesen kitér a főbb pavilonok belső kiképzésére, és példákkal illusztrálja az egyes pavilonok cél-szerűségének jellemző vonásait.

B.J.

002.55.001/47/

A tájékoztatás módszerének főbb kérdései a Szovjetunióban. - /Wybrane zagadnienia metodologii informacji w ZSRR/ - LESKA, M. - A tájékoztatás és dokumentáció aktuális problémái, 6.sz. 1962.nov.-dec.34-41.p.

Ismertetést ad a műszaki-tudományos tájékoztatás elméleti és módszertani kérdéseivel kapcsolatos munkálatok aktuális problémáiról. E kérdésekkel a Szovjetunió Minisztertanácsa mellett működő Tudományos-Kutató Munkálatok Ügyeit Koordináló Állami Bizottság foglalkozik, mely a szükségletek alapján meghatározza a népgazdaság egészét érintő elméleti és módszertani feladatokat. A bizottság végrehajtó szerve az 1962. májusában létrehozott Tudományos-Módszertani Tanács. Ez dolgozza ki a módszertani és szervezési tematikát. A Tanácsnak Tudományos és Műszaki Tájékoztatás című folyóirata van.

A cikk másik része összefoglalja a Tudományos-Módszertani Tanács alosztályainak tevékenységét és a négy tudományos intézet /részleg/ munkaterületét. Ennek kapcsán rövid leírását adja a Szovjetunióban 1963 január 1-vel kötelezővé tett ETO rendszer használatát előkészítő munkálatoknak.

B.J.

02+002

Könyvtártudomány és dokumentáció. - /Bibliothekswissenschaft und Dokumentation/ - VICENTINI, A. - Zentralblatt für Bibliothekswesen, 77.k. 1.sz. 1963.jan. 2-9.p.

A tudományok differenciálódása és a könyv-, folyóiratkiadás növekedése létrehozta a könyvtártudományt. Tárgya a könyvtári gyűjtemények tudományos rendszerezése, de feladata a könyvtárosok képzése is.

A tudományok további fejlődése és az ismeretszint emelkedése a könyvtártudományból kifejlesztette a dokumentációt. Braziliában a dokumentáció fogalmát különbözőképpen értelmezik, gyakran tévesen. Így jelenti

- a minisztériumok olyan osztályait, ahol kiadványokat adnak ki és hoznak forgalomba,
- a folyóiratcikkekről fénykép-, mikrofilm másolatokat készítő munkahelyeket,

- olyan hivatalokat, ahol állami vagy városi törvények ill. rendeletek összeállítását készítik.

Helyes értelemben a dokumentáció olyan szervezetet jelent, amely a kutatási területnek megfelelő kézikönyvtárral, tartalomjegyzékekkel, folyóírat-tömörítvényekkel, bibliográfiai eszközökkel és technikai berendezésekkel - foto, lyukkártya, visszakereső berendezés stb. - rendelkezik.

A dokumentáció képzett szakembereket igényel. A könyvtárosok, dokumentalisták, katalógus- és indexkészítő munkatársak, bibliográfusok képzését a "Könyvtártudományi és Dokumentációs Iskola" végzi.

Sz.T.

025.34.002.5:025.45

Gépi uton készült mutatók rendezése az ETO alapján. Válasz a tárgyszórendszer vagy ETO kérdésre. - /Ordnung in maschinell erstellten Registern nach der DK. Eine Antwort auf die Frage: Stichwortordnung oder DK?/ - ELSNER, H. - DK-Mitteilungen, 8.k. 1.sz. 1963.jan. 1-2.p.

Tárgyszavas mutatók előállítása gépi uton: a szerző/k/, a cím és a kiadási adatok /folyóírat-évfolyam, szám, oldalszám/ gépi lyukkártyákra kerülnek; a gépi lyukkártyák tartalmát átteszik mágneses szalagra; IBM 704 berendezés a címből - 350 semmitmondó szó kivételével - kiemeli a tárgyszavakat, kulcsszavakat. Ezeket a gép betűrendbe rendezi, és a cím többi szavaival percenként 150 jel-sebességgel leírja. A gépi lyukkártyákból - hasonló módon - egyéb /szerzői, folyóíratcím szerinti stb./ mutatók is készíthetők.

Ezzel a módszerrel igen sok idő és szellemi munka takarítható meg. Hibái: a címben előforduló szavak néhol egyesszámban, máshol többesszámban találhatók; az összes szinonimák előfordulhatnak; sok a felesleges tárgyszó stb. Ennek kiküszöbölésére készítenek /pl. a Meteorological Abstracts anyagából/ gépi uton a tárgyszavakból szisztematikusan felépített tárgymutatókat, ETO rendben.

Az utóbbi eljárásnál a gépi lyukkártyákon 3 lyukmezőt tartanak fenn 3 ETO számnak. /Ha ez nem elég, pótlapokat készítenek további 3-3 számnak./ A lyukkártyákat IBM 407 tabelláló gépen dolgozzák fel, és minden PTO szám után kiírják a dokumentum teljes címét. Így készül a Meteorological and Geophysical Titles.

További felhasználási lehetőségek: kumulatív indexek is könnyen készíthetők; a gépi lyukkártyák irodalomkutatás céljára is felhasználhatók; a lyukkártyák gépi többszörözése útján azok egyéb helyekre is eljuttathatók stb.

B.S.

027.082/100/

A könyvtárközi kölcsönzés helyzete nemzetközi viszonylatban a 2. világháború óta. - /International interlibrary loans since World War II./ - COLSON, John C. - The Library Quarterly, XXXII.k. 4.sz. 1962.okt. 259-269.p.

A könyvtárközi kölcsönzésre a legkorábbi adat a VIII. századból ismeretes. A rendszeres nemzetközi kölcsönzés gondolatát a XVIII. századi francia humanista Nicols Claude Fabri de Pierese veti fel.

A XX. században a kiterjedt nemzetközi kölcsönzés a tudományos kutatás számára komoly segítséget jelent, a kooperáció legszükségesebb eszközeinek tekintik. A könyvtárközi kölcsönzés /a továbbiakban: K.K./ elve gyakorlatilag csak Európában valósult meg, mert az USA-ban nem veszik igénybe a K.K. adta lehetőségeket. Európában már a század elején számos konferencia foglalkozott a problémával. Az 1. világháború azonban szétrombolta a nemzetközi együttműködés eme gondolatát is. A 20-as és 30-as években a fejlett angol és német könyvtárügy tett sokat a K.K. érdekében, kifejelesztve először a hazai hálózatot, majd azt továbbfejlesztve külföldi vonatkozásban, ti. rendelkeztek a K.K.-hoz szükséges alapvető eszközökkel, mint központi könyvtárak és katalógusok. 1935-ben az IFLA elfogadott néhány szabályzatot a nemzetközi együttműködés szabályozása céljából. A 2. világháború tönkretette az európai könyvtárakat, és ez a körülmény még szükségesebbé tette a K.K. kiterjesztését és megszervezését. Ez időtájt az amerikai könyvtárak némi érdeklődést tanúsítottak az ügy iránt. Az IFLA 1948-ban egy jelentésben felmérte a K.K. vonalán lévő helyzetet, a tönkrement német könyvtárügy okozta veszteséget, az angol könyvtárügy gynegeségeit, bírálta az 1935-ös szabályokat, hangsúlyozta a fotokópiák használatának fontosságát, és hangsúlyozta az európai könyvtárügy osalódását az USA-ban tanúsított részvétlenség iránt a K.K. terén. 1953-54-ben számos törekvés célozta a K.K. fejlesztését, felmérések igyekeztek világos képet adni az uralkodó állapotokról. 1954. évre az jellemző, hogy a szocialista országok is beléptek a nemzetközi K.K.-ba 1953-ban az IFLA új szabályokat hozott, amelyeket tulajdonképpen a gyakorlatot kodifikálták, így nagy változás sem a szervezetben, sem a szabályokban nem történt.

A 2. világháború utáni nemzetközi K.K. terén a legjelentősebb: 1. a Szovjetunió széleskörű részvétele az IFLA 1953-as szabályainak elfogadása alapján /jóllehet 1935-től tag/; 2. az USA, elsősorban a Library of Congress hozzájárulása állományával. 1959-ben az ALA elfogadta az 1958-ban benyújtott szabályzattervezetet az USA könyvtárai számára.

D.É.

027.5:659.24

A műszaki könyvek kölcsönzése. - /Punkt vübacsi tehnicsezakoj knigi/ - LJUBENKO, E. - Bibliotekar', 12.sz. 1962. 14.p.

Az alma-atai műszergyárban havonta kétszer a helyi könyvtár kölcsönöz ki könyveket, miután a gyárnak nincs saját könyvtára. Valahányszor a gyár új eljárásokat alkalmazott és még nem volt megfelelő szakember, a könyvtár segített szakkönyvekkel. Minden új könyvet először is az üzemi szakembereknek küldenek meg. A kötelespéldányokat kiállításon mutatják be. Különösen az ésszerűsítőket segíti a könyvtár. A cikk felsorolja, hogy egyes ésszerűsítők milyen könyveknek vették különösen hasznát.

Csaknem valamennyi fiatal munkás tanul. A tanulók is állandóan használják a könyvtárat.

M.É.

027.5:659.24

A területi /körzeti/ könyvtár segíti a vállalatot. - /Oblasztnaja biblioteka-predpriyatijam/ - TAUBINA, E. - Bibliotekar', 12.sz. 1962. 8-11.p.

A területi könyvtár szerepe a tudomány és technika legújabb vívmányainak propagandája terén nagyon megnőtt. Fontos a könyvtárak szabadalmi-műszaki osztálya /ilyen pl. az Uljanovi Területi Könyvtárban 1960 óta működik/.

A könyvtárosoknak népszerűsíteniük kellett a könyvtár kincseit. Kiépült az üzemi könyvtárakkal is a szoros kapcsolat. A területi újság rendszeresen közli, milyen könyvkiállítások vannak, milyen új műveket szereztek be. A szabadalmi-műszaki osztály, munkáját az üzemekben végzi. Az utolsó két évben 50 vándorkiállítást és olvasókonferenciákat is rendeztek az üzemekben. Az ésszerűsítők és feltalálók megbeszélésein rendszeresen jelen vannak a könyvtár dolgozói is, hogy megismertessék a résztvevőkkel a vonatkozó irodalmat. A területi könyvtár tanácsának tagjai nagy segítséget jelentenek a könyvtár munkájában. Jelenleg 3000 ember használja a szabadalmi-műszaki osztály irodalmát. Mindezt csak kezdetnek tekintik, azt kívánják, hogy minden munkás ujtító legyen.

M.É.

027.5:659.24

Irodalmi tömegszemlék. - /Masszovúe prosmotru literaturu/ - GOLUB, A. - Bibliotekar', 12.sz. 1962. 12-13.p.

A kirovi Területi Népgazdasági Tanács és a Területi Könyvtár szabadalmi-műszaki osztálya rendszeresen tájékoztatja a vállalatok dolgozóit a műszaki irodalmi újdonságokról. A könyvtár dolgozói el látogatnak az üzemekbe, beszélgetnek a vezetőkkel, mérnökökkel, művezetőkkel. A referáló lapok, szabadalmak, külföldi műszaki folyóiratok anyagából expressz-szemléket rendeznek. Tíz vagy még több napig látható az anyag kiállítva a Területi Könyvtárban. A kiállítá-

sokat a munkások is látogatják. Különösen a tematikus műszaki szemlék népszerűek. Nemcsak könyveket és folyóiratokat helyeznek a tárlókba, hanem szabadalmakat is. Az egyik kiállításon 440 hazai és külföldi könyvet, folyóiratot, szabadalmat és katalógust mutattak be. 300 ember látogatta meg a kiállítást. A kiállítás-látogatóknak az a kívánsága, hogy maga az üzem is létesítsen üzemi műszaki könyvtárat azóta meg is valósult. A könyvtár és az üzemek kapcsolatai egyre szorosabbá válnak.

M.É.

027.5:659.24:323.332

Műszaki könyvet- minden munkásnak. - /Tehnicseszkuju knigu - kazsdomu rabocsemu/ - MEL'NIKOVA, L. - Bibliotekar', 1963.jan. 13-15.p. T:OMK

A volgográdi 6.sz. könyvtár a város egyik legnagyobb ipari kerületében fekszik. Egyik legfontosabb feladatának a műszaki propagandát és a termelés elősegítését tekinti.

Szabadpolcos kölcsönzési rendszert vezettek be, és arra törek-szenek, hogy a csoportos kiszolgálás elvét összeegyeztessék az új munkafeltételekkel. A kölcsönző csoportokat műszaki és humánérdek-lődésű olvasók szerint alakították ki. A kölcsönözhető művek két teremben vannak elhelyezve, mindkét teremben egy-egy konzultáns mű-ködik. A könyvállományt a polcokon úgy helyezik el, hogy az olvasók könnyen eligazodjanak. /"Olvasztárok számára", "Villanyszerelők szá-mára" stb. feliratokkal és a témákra vonatkozó bibliográfiákkal./

Gondosan elemzik, hogy a munkások mit olvasnak és ennek alap-ján fontos következtetéseket állapíthatnak meg az olvasók igényei-re és a fejlesztés irányára vonatkozóan. Szoros kapcsolatot tartan-ak fenn a kommunista munkabrigádok tagjaival, könyv- és műszaki folyóirat-ankétokat szerveznek. Igen hatékonyak az olvasókonferen-ciák is. Szakembereket kérnek fel a legújabb műszaki irodalmi ter-mékek ismertetésére a műhelyekben, az építkezéseken és a munkásszál-lásokon.

B.M.

027.6:659.24

Ismertessük az új irodalmat. - /Informirujem o novom/ - LETUNO-VA, I. - Bibliotekar', 1963.jan. 15-16.p. T:OMK

A SzKP programja kiemeli az új technika szerepét a termelés tökéletesítésében és a kommunizmus anyagi-technikai alapjának meg-teremtésében.

A könyvtárak tevékenységét is e feladat megvalósításának szol-gálatába kell állítani. A 18 000 kötetes üzemi könyvtár az állomány-

Figyelőszolgálat

gyarapításnál felhasználja a különböző információk központok kiadványait. Figyelembe veszik, hogy egyes részlegekben kinek milyen könyvre van szüksége, mivel jól ismerik a gyár életét, problémáit és feladatait. A beérkezéskor haladéktalanul értesítik az érdekelt olvasókat.

Hetenként műszaki információs órát tartanak az összes műhelyben és osztályon. Az információkon alapuló ujitások 1962-ben 150 000 rubel megtakarítást eredményeztek.

Igen népszerűek a könyvtár és a műszaki információk iroda kiadványai, melyekben referátumok jelennek meg az új könyvekről, folyóiratcikkekről stb. Az egyéni műszaki irodalmi propaganda fő területe a kölcsönzőszolgálat. Hasznosnak bizonyult a kézi- és mozgókönyvtárak szervezése az egyes műhelyekben és osztályokon.

B.M.

061.6:002.009.5/73/

A Philadelphiai Tudományos Tájékoztató Intézet. - /Das Institut für Wissenschaftliche Information in Philadelphia/ - BERNDT, H. - Dokumentation, 9.k. 6.sz. 1962. nov. 174-177.p.

A néhány éve működő intézetnek a következő kiadványai vannak:

Current Contents

3 sorozatban jelenik meg, és a folyóiratok tartalomjegyzékét 10 napon belül, néha azonban már azok megjelenése előtt közli. Elsősorban a gyors tájékoztatást szolgálja. A tudósok egymás közötti érintkezésének megkönnyítésére az egyes cikkek szerzőinek címét is közli.

Index Chemicus

Új kiadványforma, amelyben a szerkezeti képleteket grafikusan - tehát nemzetközileg érthetően - közli. Ezeket rövid magyarázó szöveg, molekula-képletek és a bibliográfiai adatok egészítik ki. Az indexet korszerű számítógépek segítségével készítik. Erre a célra algoritmust dolgoztak ki, amely a vegyi elnevezéseket automatikusan ezek képletére fordítja és ezzel a szerkezeti képlet rajzolásának időtrábló munkáját automatikus eljárással helyettesíti.

Citation Index Project

A kísérleti állapotban lévő kiadvány azt a célt szolgálja, hogy az egyes szerzőket idéző műveket tárja fel. Az eredeti, elsődleges mű címét és bibliográfiai adatait követően tehát felsorolja mindazokat a kiadványokat, amelyek ezt az eredeti művet idézték. A szokásos bibliográfiáktól eltérően tehát nem a szellemi elődök származási táblája, hanem éppen ellenkezőleg, a szellemi gyermekek és unokák mutatója. Előnye azonnal nyilvánvalóvá válik, ha pl. feltesszük, hogy egy szabadalmat meg akarunk valósítani, de előbb módunkban van megállapítani, hogy azt hány következő szabadalom idézte már. Azonnal

kiderül, hogy azt részben már tovább fejlesztették, sőt ennek során esetleg az eredeti már túl is haladott és feleslegessé is vált.

Sokszorosítási technika

Az Intézetben a "Copywriter" segítségével az olvasók az anyag tanulmányozása során egyes adatokat, ábrákat kimásolhatnak, amennyiben a kb. töltőtoll nagyságu készüléket azok fölött elvezetik, miáltal az a kívánt részletet távirószalaghoz hasonló módon rögzíti. A "Miniprint" a szöveget negyedére kicsinyíti, olvasása tehát nem igényel különleges leolvasó készüléket, viszont a raktározás költségeit 90 %-al csökkenti.

Dzs.

069.02:62/091/

Új irányzat a Tudományos Múzeumban. - /A new look at the Science Museum/ - ENGEL, R. - Discovery, 24.k. 3.sz. 1963. 10-11.p. T:OMKDK

Ez az angliai, meglehetősen általánosan hangzó nevű technikatörténeti múzeum egy régiségbolt jellegével bír: tárgyak tömkelege kirakva a sötét sarkokban. /XVIII.sz.-i planetáriumok, mikroszkópok és teleszkópok gyűjteményei, közlekedési eszközök különböző példái/. A múzeumnak több mint 1 millió látogatója van évente, de nagy részük csak megzavarodik a sok kiállított tárgytól vagy unja őket. A múzeum rendezési elve, hogy minden kiállított tárgy egyenlő hangsúlyt kap. A legjellegzetesebb tárgyak kiemelése, helyes megvilágítása, megfelelő leírása - elképzelésük szerint - rossz.

A múzeum helyiséghiánnyal is küzd, de gátolja fejlődését a szűkös költségvetési keret is. A múzeum így nagy mértékben az ipar segítségével támaszkodik, e támogatás - gyártmányok egy-egy példányának átengedése - sokszorosa az állami költségvetés vásárlásra biztosított összegének.

A jövő terveket nézve, a kép biztatóbb. Új épületrésszel egészül ki a múzeum, ez nemcsak a helyproblémákat oldja meg /több kiállítás rendezése, rendszeres filmbemutatók/, de lehetővé teszi új kiállítás-rendezési elvek érvényesülését is a kiválasztás, megvilágítás, tematikai összefüggések bemutatása terén. Az új rendezési elvek érvényesülését illusztrálja két új kiállítási rész leírása: a hajózás és repülés anyagának bemutatása. Ez utóbbiból a múzeumnak különösen szép gyűjteménye van, egy hangárként kiképzett kiállító helyiségben.

A múzeumban bekövetkezett változások lehetővé teszik a tudomány és technika közelebbvitelét a látogatóközönséghez.

G.M.

651.926.007.2:54

A vegyészet fordítója - /The chemical translator/ - CLOUSER, B.E. - Journal of Chemical Documentation, 2.k. 3.sz. 1962.jul. 158-160.p. T:OMDK

Nagyobb vegyi üzemben önálló munkakört kíván az idegen nyelvű szakirodalom gyors és pontos fordítása. Mivel minden szakfordítás minősített szakmai ismereteket kíván az idegen szaknyelv alapos ismerete mellett, s ezenfelül kitűnő stilisztikai készséget is, az ilyen személyek kiválasztása általában nem könnyű feladat. A főiskolát vagy egyetemet végzett vegyész már tanulmányi éve alatt is megismert egy-két idegen nyelvet. Azok, akiknek nyelvérzéke erre alkalmas, könnyen elmélyíthetik ismereteiket, s könnyebben elsajátíthatnak újabb nyelveket is. A vegyész fordítók kilátásai semmivel sem kedvezőtlenebbek az átlag mérnökénél. A vállalatban belül fontos szerepe van nemcsak a fordítások elvégzése, hanem a fordítók továbbképzése és a tájékoztató munka szervezésében való részvétel tekintetében is. Tudományos munkája kiterjedhet terminológiai, szótárszerkesztői, lingvisztikai területekre.

Téves nézet az, hogy a fordító elszakad a gyakorlati életől, hiszen mindig a legújabb anyagot közvetíti, s rendszeres munkája révén tájékozottabb, mint a laboratóriumban dolgozó kollegái.

F.I.

659.24

A technikai haladás elősegítéséért. - /Szociális progressz - Vil'CSUR, N. - Bibliotekar', 2.sz. 1963.febr. 7-9.p. T:OMK

A Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottságának múlt év novemberében megtartott plénuma után különös jelentőségre tettek szert a műszaki fejlesztés feladatai. E feladatok végrehajtásának elősegítésében a szovjet könyvtáraknak igen nagy és megtisztelő feladataik vannak.

A plénun határozatainak megfelelően növekszik a Minisztériumok mellett működő Állami Bizottságok szerepe az egységes műszaki politika megvalósításában. Rájuk hárul a modern technika és technológia széleskörű elterjesztése. E tekintetben jelentősen növekszik a területi műszaki-tudományos könyvtárak jelentősége is. A területi könyvtáraknak az adott iparágak könyvtárai módszertani és bibliográfiai központjaivá kell válniuk. A Szovjetunió Nyilvános Műszaki Tudományos Könyvtára és a Lenin Könyvtár előtt az a feladat áll, hogy olyan utasításokat dolgozzanak ki szervezeti-módszertani vonalon, amelyek a legnagyobb mértékben biztosítják az összes könyvtár tevékenységének koordinációját a műszaki fejlesztés érdekében.

Fokozottabb mértékben rá kell térni a külföldi szakirodalom felhasználására és a VINITI referáló lapjainak propagálására is. Nem kevésbé fontos feladat a műszaki fejlődés előmozdítása a mezőgazdaság területén sem. A területi és kerületi könyvtáraknak ezen a téren is sokrétű és fontos tennivalói vannak.

B.M.

659.24.007.2:54:658.386

Szakreferáló és bibliográfus vegyészek képzése. - /Education of literature chemist for abstracting and index services/ - FARREN, A.L. - Journal of Chemical Documentation, 2.k. 3.sz. 1962.jul. 172.p.T:OMDK

Műszaki tájékoztató szakemberek különleges kiképzésének problémája csak az utóbbi 10 évben merült fel Amerikában is! Jóllehet sok főiskolán és egyetemen foglalkoztak már eddig is a hallgatók ilyen irányú ismereteinek fejlesztésével, a tudományos élet és az ipar egyre nagyobb követelményeket támaszt. Nem elegendő még az alapismeretek jelenlegi oktatási módszere sem, és lényegesen bővíteni kell a hallgatók ismereteit:

1. a műszaki szak /pl. vegyészet/ mellett a rokon területek áttekintő megismerése /pl. orvostudomány, fizika, matematika/;
2. az anyanyelv nyelvtanának tökéletes elsajátítása;
3. legalább két idegen nyelv alapos ismerete és bizonyos alapvető lingvisztikai ismeretek nyújtása tekintetében.

A fentiekén kívül azonban feltétlenül szükséges a műszaki tájékoztatás különleges technikai segédleteinek megismertetése legalább 2 alapvető szakon:

1. sokszorosítástechnika,
2. gépi adatfeldolgozás.

A dokumentalistaképzés, helyesebben szakképzés időtartama még nem tisztázott. A Chemical Abstracts index készítői 4-5 éves gyakorlat után fejthetnek ki érdemi munkát. Megoldásként mindenképpen az egyetemi képzés idején belüli, vagyis azzal párhuzamosan történő oktatási formát kell majd kialakítani.

F.I.

744:778,14

Modern reprodukciós eljárások a tervező- és rajzirodákban. - /Moderne Reproduktionsverfahren im Konstruktions und Zeichenbüro/ - FRANK, O. - Reprographie, 3.k. 1.sz. 1963.jan. 11-14.p.

A fénymásolás a legrégebb reprodukciós eljárás. A száraz diazó

eljárást kb. 30 éve használják, ezzel pozitív másolatokat nyernek, világos alapon sötét betűket. Sokféle színű és minőségű papír van, melyek nagyon megkönnyítik a rajzok másolását. A modern diazóemulziókat folyékony alakban lehet a legkülönbözőbb anyagokra felvinni.

A mikrofilm újabban terjedt el a tervezőintézetekben, mert biztonságot nyújt az esetleges károkkal szemben és helymegtakarítást jelent, ami egyben anyagi megtakarítás is. Egy A/0-as rajz raktározása 0,80 DM-ba kerül, míg a mikrofilmezése jóval olcsóbb. Mikrofilmeket lyukkártyába montírozva is lehet raktározni, így visszakeresésük sokkal könnyebb.

A mikrofilmekre felvett rajzok biztosítása lényegesen olcsóbb, mintha az eredeti rajzokat biztosítottatnák, mivel a mikrofilmeket csak a visszanyagítás költségeinek összegével értékelik.

Elsárgult vagy piszkos rajzok, melyek már nem fénymásolhatók, mikrofilmre még jól fényképezhetők. Ha a rajzokat más léptékre kell átrajzolni, ez megfelelő visszanyagítással könnyen megoldható. A műszaki rajzok készítésénél tekintetbe kell venni azokat a körülményeket, melyek a jó mikrofilmezéshez szükségesek, így megfelelő formájú és nagyságú betűket kell használni. Ügyelni kell a túlzott kontraszt veszélyeire is, ceruzarajzok pl. tusfeliratokkal rossz eredményt adnak.

G.A.

773.7

Fénymásológépek és fénymásolóanyagok az irodákban. - /Lichtpausmaschinen und Lichtpausmaterial im Büro/ - KAUFMANN, H. - Reprographie, 1.sz. 1963.jan. 15-18.p.

A fénymásoló eljárások az évek során nagy fejlődésen mentek keresztül. A ma használt diazó anyagok kétféle módon hívhatók elő: ammóniák gőzzel vagy nedves eljárással. - Az ammóniák eljárásnál szárazon jönnek ki a gépből az előhívott papírok, a nedves előhívásnál a szárítást úgy segítik elő, hogy az előhívót csak nagyon finoman adagolják a papírra, vagy pedig egy szárítógépet építenek az előhívógépbe.

Fénymásolásra az átlátszó anyag éppen úgy alkalmas, mint az átlátszatlan, vagy akár két oldalon írott. Az átlátszó anyagokat átvilágító eljárással másolják, az átlátszatlan anyagokat raster-reflex eljárással készítik. Az utóbbinál kétoldalon írott szövegek is másolhatók.

A fénymásolás gyorsasága különböző tényezőktől, de elsősorban a használt készülék kapacitásától függ. Az Océ-105 kézi adagolású irodai gép, nem nagyobb egy írógépénél. Gombnyomásra működik nedves eljárással, akár átvilágítással, akár reflexkopírozással.

Az Océ 155 -Kombi- maximális sebességet nyújt, teljes automa-

tízalással. Ez a gép 1500 db Din A 3, vagy 3000 db Din A 4 másolatot készít óránként.

A továbbiakban a szerző felsorolja a különböző költségtényezőket és ár kalkulációt közöl. Ismerteti azokat az eseteket, amikor a fénymásolás gazdaságosabb az egyéb másolási eljárásoknál.

G.A.

778.318.5

Uj 70 mm-es nagyítógép és uj gyors papirelőhívógép a Mikrobox gyártól. - /Neues 70 mm Vergrößerungsgerät und neue Papierschnellentwicklungsgeräte von MICROBOX/ - Reprographie, 3.k. 1.sz. 1963.jan. 19.p.

Hiányzó géptípus volt eddig a 70 mm-es nagyítógép, melyet most hozott piacra a Mikrobox cég, dr.WELP GmbH, Bad Nauheim. A készülék magja egy újrendszerű negatívtartó speciálkondenzátorral és egy 500 Wattos projekciós pontégó. A nagyítógép lencséje egy hattagu Schneider Componon F:5,6/105 mm.

A gép függőleges irányban dolgozik, alapdeszkájára A/1 formátum vetíthető le. Minimális nagyság A/6. Egy tükör segítségével falra vetíthető az A/0-as méret is. Mivel a készülék rendkívül fényerős, világos képet vetít és szükség esetén leolvasó gép helyett is használható. - Üzemelés alatt az 500 W-os projekciós lámpát automatikus, vibrációmentes szellőzőberendezés hűti.

A 70 mm-es nagyítógéppel kapcsolatban a gyár forgalomba hozta Mikrobox Se 1 és Mikrobox SE 0 típusu papirelőhívógépét. Ezek a típusok A/1 és A/0 méretű papírok használatára alkalmasak. Az előhívógépek teljesen csukottak és kéttálas rendszerűek. Ezek a berendezések tervezőirodákban és olyan intézményekben, ahol nagyformátumokkal dolgoznak jelentős segítséget fognak nyújtani.

G.A.

791.43-96:061.2/.3

A Nemzetközi Tudományos Filmszövetség XVI. kongresszusának határozatai. - /XVIth ISFA Congress Resolutions/ - Scientific Film, 3.k. 6.sz. 1962.dec. 119-120, 131.p.

A Nemzetközi Tudományos Filmszövetség XVI. kongresszusát 1962. szeptemberében tartotta Varsóban. A kongresszus számos határozatot hozott, amelyek jövőbeni állásfoglalására és munkájára vonatkoznak.

A közgyűlés köszönetét nyilvánította az angol nemzeti bizottság felé a szövetség lapjának, a "Scientific Film"-nek kiadási munkálatai-

ért és felkérte ezen tevékenységének folytatására. A határozati pontok új szerkesztőbizottság létrehozására, a lap tartalmi bővítésére vonatkoznak. Minden nemzeti bizottság segíti a lap kiadói munkáját saját nemzeti lap kiadásával, és azt megküldi a londoni kiadónak.

A televízióval az 1959. évi oxfordi kongresszus óta foglalkozik a Nemzetközi Tudományos Filmszövetség, s minden évben a közgyűlés programjába beiktattak ilyen ülést. Tekintettel a televízió rohamos terjedésére, az együttműködés szükségességére a Nemzetközi Tudományos Filmszövetségen belül televízió-tanácsot kell létrehozni a TV tudományos programjának és a kutatásban való felhasználásának előmozdítására.

A filmek elosztásának terén határozat rögzíti a csere kiterjesztésének szükségességét más nemzetközi szervezetek bevonásával. Meg kell jegyezni, hogy külön pontok foglalkoznak új területi elosztó központok létrehozásával Afrika, Ázsia és Latin-Amerika területén.

A cikk ismerteti a Magyar Nemzeti Bizottság javaslatát műszaki-tudományos film dokumentációs és információs központ létrehozására Budapesten. E központ célja a nemzeti információs és dokumentációs tapasztalatok nemzetközi használatra való alkalmazása. A központ szoros kapcsolatot tart a Nemzetközi Tudományos Filmszövetség Filmtárával és az egyes tagországokkal, amelyek információs anyagukat megküldik a központnak, s ezekből a központ összeállításokat bocsát a tagországok rendelkezésére.

Befejezésként a cikk a szövetség anyagi helyzetével foglalkozik.

G.M.

791.43-96:061.22

Új vállalkozás a nemzetközi együttműködésben. - /A new venture / in international cooperation/ - Scientific Film, 3.k. 6.sz. 1962. dec. 15-116.p. T:OMK

A cikk a Nemzetközi Tudományos Filmszövetség Nemzetközi Tudományos Filmtárának ünnepélyes megnyitása alkalmából /1962.ápr.3. - Brüsszel/ az új filmtár céljait, feladatait és munkamódszereit ismerteti.

A filmtár célja: az egyes kategóriákban /műfajokban/ a kiemelkedő filmek gyűjtése a világ minden tájáról; feladata: a kutatók, filmgyártók és filmfelhasználók tájékoztatása. A modern követelményeknek megfelelően elhelyezett gyűjtemény felöleli a filmgyártás történetét az első kísérletektől a jelenleg alkalmazott eljárásokig. A filmtár felszerelése lehetővé teszi a kutatók számára a kutatásban használt felvevőgép tanulmányozását. A központosított filmkészlet igen nagy könnyebbséget jelent a filmek értékelésében és nemzeti használatra való kiválasztásában.

A filmtár dokumentációs és bibliográfiai részleggel is rendelkezik: szakkönyvek, folyóiratok, filmkatalógusok, kutatási jelentések, fényképek.

Mindazok, akik a filmtárban negatív vagy pozitív kópiát elhelyeznek, külön szerződést kötnek minden egyes filmre vonatkozóan. A filmtár kiad egy törzskatalógust, ehhez csatlakoznak majd az időszaki közlemények.

A film jelentősége a tudomány szempontjából ma már felismert tény, szerepe a nemzetközi tudományos és műszaki együttműködésben egyre nő. A Nemzetközi Tudományos Filmszövetség több mint 15 év alatt egy egész világot átfogó hálózatot épített ki. E munkában a Nemzetközi Tudományos Filmtár létrehozása igen fontos lépés.

A cikk befejezéséként kivonatokat közöl a filmtár szervezeti szabályzatából, s megadja a Nemzetközi Tudományos Filmszövetség tagországainak listáját.

G.M.

